

Definitsioonid

isikud, kelle ülesandeks on valitsemine – isik(ud) või organisatsioon(id) (nt ettevõtte usaldusisik), kelle vastutuseks on majandusüksuse strateegilise juhtimise ja majandusüksuse arvestuskohustusega seotud kohustuste järelevalve. See hõlmab ka finantsaruandluse protsessi järelevalvet. Mõnede majandusüksuste puhul mõnedes jurisdiktsioonides võib isikute hulka, kelle ülesandeks on valitsemine, kuuluda juhtivpersonal, näiteks era- või avaliku sektori majandusüksuse valitsemisorgani tegevliikmed, või omanik-juht.

juhtkond – isik(ud) täidesaatva vastutusega majandusüksuse äritegevuse eest. Mõnede majandusüksuste puhul teatud jurisdiktsioonides hõlmab juhtkond kas mõned või kõik isikutest, kelle ülesandeks on valitsemine, näiteks valitsemisorgani tegevliikmed või omanikjuhi.

Pea mees!

Audiitor peab määrama kindlaks asjakohase(d) isiku(d) majandusüksuse valitsemisstruktuuris, kellega ta infot vahetab. (ISA 260 (muudetud).11)

Kui audiitor vahetab infot isikute, kelle ülesandeks on valitsemine, alamgrupiga, näiteks auditikomiteega või üksikisikuga, peab audiitor kindlaks määrama, kas audiitoril tuleb vahetada infot ka valitsemisorganiga. (ISA 260 (muudetud).12)

Näpunäide grupikomponendi puhul:

Kui valitsemisülesannet täidab omanikettevõtte valitsemisorgan (näiteks välisriigi ematettevõtte nõukogu) ja audiitoril on keeruline saavutada otsesuhtlust, võib audiitor kaaluda kas kasutada suhtluskanalina grupiaudiitorit; selle asjakohasuse osas peab audiitor kohaliku kliendiga (näiteks auditi lepingus) kokku leppima.

Aktsiaseltsi puhul arvesse võetavad asjaolud

Auditikomitee. Kui aktsiaseltsil on auditikomitee, siis on auditikomiteel valitsemisülesanne (vt AudS § 98.)¹

Nõukogu. Aktsiaseltsil peab olema nõukogu ja nõukogul on valitsemisülesanne seadusest tulenevalt: **ÄS § 316** Nõukogu planeerib aktsiaseltsi tegevust ja korraldab aktsiaseltsi juhtimist ning teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle. Kontrolli tulemused teeb nõukogu teatavaks üldkoosolekule.

Praktikas võib olla olukordi, kus väiksematel (näiteks ühele perekonnale kuuluvatel) aktsiaseltsidel on nõukogu liikmeteks (pere)liikmed, kes ei oma finantsaruandlusest piisavaid teadmisi, et finantsaruandlusprotsessi üle järelevalvet teostada. See siiski ei vabasta audiitorit kohustusest määrata kindlaks isikuid, kelle ülesandeks on valitsemine ning igal sellisel juhul tuleb valitseja määramisel lähtuda konkreetsest olukorrast ja asjaoludest.

Usaldusisik on isik, kes on määratud järelevalvet teostama. Usaldusisik võib olla näiteks grupi kontrollid, grupi finantsjuht, sisekontroll, grupi poolt ametisse määratud juhatuse või nõukogu liige, prokurist. Usaldusisiku olemasolu peab audiitor ise tuvastama näiteks küsides juhtkonnalt seda, kes on selles ettevõttes määratud teostama järelevalvet ettevõtte strateegilise juhtimise ja finantsaruandluse protsessi üle.

Ainuaktsionär/juht ühes isikus

Mõningatel juhtudel on kõik isikud, kelle ülesandeks on valitsemine, kaasatud majandusüksuse juhtimisse, näiteks väikeettevõttes, kus üksikomanik juhivad majandusüksust ja keegi teine ei täida valitsemisrolli.

Aktsionärid Üldkoosolek võib juhatuse või nõukogu nõudel võtta vastu otsuseid olulistest küsimustest ja seega võib teatud olukordades olla valitsemisülesandega.

Juhatus Harvadel juhtudel võivad olla aktsiaseltsi valitseja rollis juhatuse liige/liikmed (näiteks usaldusisik, ainuaktsionär/juht), kuid on väga tõenäoline, et aktsiaseltsi puhul ei ole juhatuse liige/liikmed ainsad valitsemisülesandega isikud (vt nõukogu kohta käivast kastist).

Osaühingu puhul arvesse võetavad asjaolud

Nõukogu ÄS § 189 (2) Osaühingul peab olema nõukogu, kui see on ette nähtud osaühingu põhikirjas. Sellisel juhul nõukogu pädevusele ja tegevusele kohaldatakse ÄS-s aktsiaseltsi nõukogu kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti. Kirjeldatud olukorras võib olla otstarbekas lähtuda AS-i nõukogu kohta sätestatust (vt AS'i nõukogu kohta käivast kastist).

Osanikud ja juhatuse osas isikus nt omanik-juht²

Nendel juhtudel, kui ISAs nõutud asjaolude kohta vahetatakse infot juhtimisvastutusega isiku(te)ga, ja sellel (nendel) isiku(te)l on ka valitsemisvastutus, ei pea infot nende samade asjaolude kohta uuesti vahetama selle (nende) sama(de) isiku(te)ga tema (nende) valitsemisrollis (ISA 260 (muudetud).13). Samaaegselt tuleb arvestada, et näiteks osanikust turundusdirektor ei pruugi olla teadlik märkimisväärsest asjaolust, mida arutati finantsaruande eest vastutava osanikuga. Audiitor peab saavutama rahulolu selles, et infovahetus juhtimisvastutusega isikutega informeerib adekvaatselt kõiki neid, kellega audiitor muul juhul vahetaks infot nende valitsemise rollis.

Usaldusisik – vt AS'i kohta käivast kastist

Valitsemisülesanne võib olla jagatud juhatuse ja osanike vahel

Osaühingu puhul, kus ei ole nõukogu ega usaldusisikut, võib valitsemisülesanne olla jagatud juhatuse ja osanike vahel. Audiitorid peaksid juhinduma järgnevatest printsiipidest:

- Ükski info, mille vahetamist valitsejatega näevad ISA-d ette, ei tohiks jääda ettevõttega (juhatuse, osanikud, muu) vahetamata
- Selle üle otsustamisel, kas eksisteerib vajadus infovahetuseks täies mahus või kokkuvõtte vormis valitsemisorganiga, võib audiitor mõjutada see, kui tulemuslikult ja asjakohaselt alamgrupp audiitori hinnangul valitsemisorganiga relevantset infot vahetab (ISA 260 (muudetud). A6)
- Infovahetuse eesmärgist tulenevalt võib audiitor kaaluda, kas auditi ajastuse, olemuse, ulatuse suhtes vahetada infot vaid juhatusega. Selliste märkimisväärsete auditi tähelepanekute kohta ja sisekontrolli märkimisväärsete puuduste kohta, mida on asjakohane jagada juhatusega, kaalub audiitor, kas tuleks infot vahetada ka osanikega.
- Audiitor jagab infot osanikega siis, kui tähelepanekud ja/või sisekontrolli puudused on iseloomult sellised, et osanike huvides on sellist infot saada (nt juhtkonna pettust puudutav infovahetus).
- Audiitor peab muuhulgas arvestama ka **ÄS §-s 166** sätestatuga³ ja audiitorteenusest tuleneva konfidentsiaalsuse nõudega ning juhinduma kutsealase otsustusest ja kehtivast regulatsioonist otsustamisel, millist infot, millises rollis isiku(te)ga on asjakohane vahetada.

¹ AudS § 98 Auditikomitee tegevuse alused. Muuhulgas on auditi komitee tegevuse alusteks: 1) Auditikomitee ülesanne on jälgida ja analüüsida: 1) rahandusinformatsiooni töötlemist; 2) riskijuhtimise ja sisekontrolli tõhusust; 3) raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorikontrolli protsessi

² Vt ka kast „Ainuaktsionär/juht ühes isikus“

³ ÄS §-s 166 (1) Osanikel on õigus saada juhatusest teavet osaühingu tegevuse kohta ja tutvuda osaühingu dokumentidega. (2) Juhatuse võib keelduda teabe andmisest ja dokumentide esitamisest, kui on alust eeldada, et see võib tekitada olulist kahju osaühingu huvidel.